

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Linda Mariana, Sive De B. Virgine Lindensi

Clagius, Thomas

Coloniae Vbiorvm, 1659

VI. Primordia, & prima sacelli Lindensis origo, ex unico, quod è veteribus superest, monume[n]to, seu privilegio, ab ordine Theutonico, possessoribus fundi Lindensis dato, investigantur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11544

utquàm primùm fiat, ipsa Lindensis DEIPARA adjuvabit: de qua etiam usurpari quodammodo potest, quod de ipsa Deipara usurpavit B. Amadæus. Ipsa *Virgo virginum* (inquit ille hom. x.) *vernans floribus, & in fructuum suavitate delicias, apparet Media & velus Arbor, plantata in medio Paradisi, attollit verticem in altitudinem cali, & de superno rore concipiens fructum refert salvatorem.*

C A P U T VI.

Primordia & prima facelli Lindensis origo, ex unico, quod è veteribus superest, monumento, seu privilegio, ab Ordine Theutonico fundi Lindensis possessoribus dato, in vestigantur.

Qui prætergressam fugientemvè in aliquo saltu feram vestigant, non nisi ad impressa, si quæ uspiam se offerunt, feræ vestigia respiciunt: non secus faciunt ii, qui rerum perenni temporum lapsu decurrentium, aut aliquâ insuper hominum pravitate intereuntium, memoriam, quasi è cursu reprehendere conantur, non nisi ad monumenta, si quæ supersunt, tanquam ad vestigia, debent respectare. Etsi verò, cù ipso Lindensi sacello, pleraque etiam illò spectantia monumenta, hæreticus furor sustulit, non desunt tamen paucula, quæ nos ad primam illius quoque facelli originem, quasi quodam Ariadnæ filo, utcunque ducant. Hæc verò inter, principem sibi vindicat locum, Jus & Privilegium Joanni Langerbein, à Joanne Tieffenio, Ordinis Theutonicorum tricesimo secundo Generali Magistro, iv. Idus Oct. Anno Domini m. cccc. xci. datum. Quod quidem ipsum per sese in membrana exaratum, sigilloq; etiamnum munitum, uti & geminū illius exemplar (quorum alterū

è Pa-

è Tabulario Ecclesiæ Cathedralis Varmiensis, per D. Michaëlem Schambogen, ejusdem Ecclesiæ Canonicum & Cancellarium; alterum verò per Magistratum Rosseliensem, ex civitatis Actis transumptum est) cum ad manus nostras integrè pervenerit, non debuit hoc loco plurimis de causis præteriri. Est autem è Theutonico in Latinum, eâ, quâ par erat, fide, hunc in modum à nobis traductum.

Joannes à Tieffen, Ordinis Fratrum Hospitalis S. Mariæ, Theutonicæ Domus in Hierusalem, Generalis Magister. Notum facimus, & omnibus ac singulis, hasce literas nostras lecturis vel audituris, restatum esse volumus: quòd Joanni Langerbein, fideliter nobis dilecto, ob singularia in Ordinem nostrum merita, ab ipso jam præstita, & tum ab ipso deinceps, tum ab legitimis ipsius heredibus posterisque nobis Ordiniq̄ue nostro præstanda, Tabernam, juxta sacellum Lindente sitam, unâ cum manso agri & horto (quæ, de prædecessoris nostri gratia & consensu, à Petro Vogler emerat) concedendam & inscribendam esse duximus; quemadmodum memorato Joanni Langerbein, legitimisque ejus heredibus ac successoribus, prædictam tabernam, cum manso agri ac horto, juxta dictum sacellum Lindense, in territorio Rastenburgensi, intra limites à nostris fratribus designandos sitam, vi & vigore literarum harum de facto concedimus & inscribimus. Ad hæc damus & concedimus eidem, legitimisque illius heredibus ac successoribus, duos mansos silvæ, in Sehistenfi Territorio, inter lacum Denau, & limites Episcopatus sitos, quemadmodum fidem ab Ordinis

dinis

dinis nostri Fratribus monstrati sunt: in agris, pratis, silvis, arbustis, paludibus, prorsum ab omnibus operis, angariis, & laborum oneribus liberos, jure Culmensi æternum possidendos. Insuper concedimus illi judicia minora, quoad vulnera, & livores; majora verò nobis & Ordinis nostri dominio reliquimus dijudicanda. Quòd si quis etjam memorato Joanni Langerbein, legitimisque illius heredibus & successoribus, intra silvas aut limites illorum, damnum quodpiam intulerit, multa iisdem cedere debet.

Cæterum Joannes Langerbein, ejusque legitimi hæredes ac successores, de Taberna, quotannis die S. Martini Episcopi, sacerdoti Ordinis nostri, qui sacellum Lindense curabit, unam bonam marcã, utualis in Prussia monetæ pendet. Si verò sacellum illud sacerdos Ordinis nostri non curabit, census, ei, qui ex Ordine nostro Præsidentem Rastenburgi ager, pendetur. Volumus etjam, ne quisquam, sive in majoribus Dominæ nostræ festis, sive quovis alio per annum die, citra scitum & consensum prædicti Joannis Langerbein, ejusque heredum ac successorum, ullum genus cerevisiæ, in eorundem præjudicium, venum proponat. Concedimus etjam illis, liberam in duobus lacubus, Denau & Wirbel dictis, piscationem minoribus instrumentis, & ad eorum tantum usum, non autem ad vendendum: similiter & in fossa juxta Tabernam, uti & in aqua ex Skarenicht Resselium decurrente, quantum, citra Ordinis nostri damnum usus permittet. In perpetuam hujus rei fidem, literis hæc sigillum nostrum appendi curavimus

mus

mus; quæ datæ sunt in castro nostro Rhein, die Divisionis Apostolorum, Anno à Nativitate Domini 1491. Testes horum fuerunt Reverendi, spectabiles, & spirituales Ordinis nostri, dilecti ac devoti Domini ac Fratres, Stephanus à Streitberg major Commendator, Rudolphus à Dippelskirch Commendator in Rhein, Dominus Nicolaus Creuder Capellanus noster, & Canonicus Regiomontanus; Wilhelmus ab Eisenberg Bartensis, Joannes à Wallenfels Rastenburgensis Præfectus; Jordanus à Bergrode, & Eckardus à Reichstag socii nostri; Liborius & Joannes Notarii nostri, aliique multi fide digni. Concedimus etiam ipsi illiusque heredibus in superscripto ad sacellum horto, apes servare, & iisdem omni meliori modo uti, frui.

Atque ex hoc Privilegio, præter cætera, quæ œconomiam temporalem, rei que familiaris & fundi incrementum concernunt, illud ad causam præsentem maximè videretur pertinere. Principiò quidem, quod illo ipso, quo privilegium est concessum, nonagesimo primo supra millesimum quadringentesimum anno, tum sacellum ipsum Lindense jam viguerit (ita, ut sacerdotem, curionis ad instar, vel ex ipso Ordine Theutonico, vel aliunde sumptum, jam haberet) tum diversorium sive Taberna, ob populi ad locum sacrum confluentis frequentiam jam posita, atque eo jure stabilita fuerit, ut cum, non majoribus duntaxat Virginis Deiparæ festis, verùm & aliis per annum diebus, populo undique agminatim concurrenti, præter alias merces, etiam poculenta ab extraneis (quod & nunc quoque postliminio increbrescit) proponi venum capissent, ea potestas extraneis adempta ita sit, ut

solis Lindensis fundi possessoribus relicta fuerit integra. Alterum verò est illud, quod sacer Lindæ Marianæ locus, multis retro temporibus coli, adiri. frequentatiq̄ue cæperit. Cùm enim ob loci & sacelli religionem, indies magis efflorescentem, populi quoq; frequentia indies augetur; & ad populi, locum sacrum sacellumq̄; ipsum frequentantis, usus diversorium sive Taberna necessariò fuerit extracta; liquere manifestò debet, & tabernam sacello, & sacellum ipsum, populi visitantis concursu atque frequentia, multò esse posteriora; ut ita & ante conditum sacellum religio loci sacri plurimum viguerit; & ante positam tabernam, etiam sacellum (cujus causâ tabernam constat fuisse conditam) non minus, quàm ipsa tilia sacello inclusa (de qua cap. 13.) tum florem, tum odorem longè lateq̄ue sparserit suum. Accedit, quòd Privilegium, per Generalem Ordinis Theutonicorum Magistrum Joannem à Tieffen Anno 1491. collatum, palàm commemoret, tabernam & mansum diu antè, sub Tieffenii antecessore (qui fuit Martinus Truchsesius à Werzhausen, in Magistrum Ordinis Anno 1477. quatuordecim videlicet ante privilegium collatum annis, lectus) fuisse à Petro Voglero possessum, ac postmodum Joanni Langerbein venditum. Cùm verò & mansi & taberna, cultum celebritatemq̄ue, solius causâ sacelli, uti diximus, habuerint; nefas est ambigere, quin Linda Mariana, ante illum annum & proxima illi anno tempora, diu ante viguerit. Petrus enim Voglerus, qui proximè antecedentis Generalis Magistri temporibus, Lindam vendiderat, aliquanto utique temporis intervallo Lindam antè possedit:

& pos.

& possessionem illam, vel à majoribus suis hereditate, vel alio juris titulo ab extraneis adiit: ut non dubiè credendum sit, fuisse alios, qui sub initium seculi decimi quarti, Petrum Voglerum in possessione Lindæ præcesserint; adeoque sub illa ipsa seculi decimi quarti initia, tum Lindæ, tum Lindenses Panegyres non minimum viguerint. Quid si verò, etiam ante dictum quartumdecimum seculum Lindam & Lindenses Panegyres viguisse, aliquâ ratione asseramus? Constant Rastenburgum, ad cuius municipium Lindensis fundus pertinet, sub Annum Domini M. CCCXXIX. esse conditum, & à requie, quam milites Theutonici, bellis alibi defessi, restaurandis viribus captare Rastenburgi tolerent, quasi castrum sive *Arcem quietis*, ac refocillationis fuisse nuncupatum. Quid si porro Deus, eodem propè loco ac tempore, quo homines corporum suorum quieti ac tranquillitati, Arcem & quoddam quasi Asylum struebant, multò opportunius ac magis necessarium, quieti ac refocillationi animorum Asylum atque Arcem erigebat? Quid si magnus ille Belli Imperator, ut milites sui (quibus, Apostolo (a) pronunciante) *non est colluctatio adversus carnem & sanguinem; sed adversus Principes & potestates; adversus mundi rectores, tenebrarum harum; contra spiritalia nequitia in caelestibus*) tantis & tam periculosis belli tempestatibus defessi, ne dicam, graviter per sæpe afflicti, vulnerati, ac propè fracti, suum non modò receptum, verùm & asylum, & quietis necessariæ refocillationisque apud Lindam Marianam, tanquam apud multò augustius divinius-

(a) Ephes. 6, 12.

que *Rastenburgum*, paratam haberent Arcem, tutissimamque stationem, à primo tempore, quo illud belligenus ac pericula capere, paternè providebat? Quando enim piissimus ille *Samaritanus* noster (a) de *Ierusalem in Iericho descendentibus*, & tot tantorumque immanitate latronum sauciatis, quin & *semivivis relictis*, non continuò adest? Quando eosdem ita miserimè afflictos, aut *infuso vulneribus oleo & vino*, non refocillat? aut *suo insuper jumento impositos & ad stabulum*, hoc est, uti *Græcus* quoque ac *Syrus* legunt, ad *Diversorium ductos non curat*? Et quid sunt aliud tot, & tam illustria *Deiparæ Virginis* templa atque *Ædes*, perinde illius cultu atque innumeris lanitum gratiis, toto orbe conspicua, quàm quædam divini *Samaritani* nostri *diversoria*? vel unum hoc *Lindense diversorium*, fidem hîc abunde faciat. Quotus enim quisque non animo duntaxat, verùm & corpore plerumque saucius, eò accedit, quin continuò, & animi, & corporis vires ac robur (sæpe etjam ultra sua suorumque vota, sed non ultra pietatem beneficentiamque *Samaritani cælestis*) resumat? Quis enim (ut cum magno illo *Constantinopoleos Patriarcha S. Germano*, hom. de *Zona Virginis*, *Deiparam ipsam* alloquamur) quis, inquam, post tuum *Filium*, curam gerit generis humani, sicut Tu? Quis ita nos defendit in nostris afflictionibus? Quis in supplicationibus ad eò pugnat cum peccatoribus? Quid ni verò, & cum mellitissimo *Bernardo* (b) eandem insuper appellemus? Ergo beatam Te dicent omnes generationes, *Genitrix DEI, Domina mundi, Regina cali*; qua omnibus generationibus vitam & gloriam

(a) *LUC, 10. 33.* (b) *serm. in Fer. 2. Pentecost.*

gloriam genuisti. In Te enim Angeli latitiam, justi gratiam, peccatores veniam invenerunt in aeternum. Merito in Te respiciunt oculi totius creaturæ, quia in Te, & per Te, & de Te, benigna manus Omnipotentis, quicquid creaverat, re creavit.

CAPUT VII.

Sub primum Christiana in Prussia religionis exordium, cultum quoque & venerationem DEIPARÆ, ad Lindam Marianam videri exortam.

Quanto fædior, & supra barbararum quoque gentium morem, inanior juxta ac immanior gentilium quondam Prutenorum idololatria fuerit, tanto altiores in animis miserimorum egerat tunc dices: ut neque ipsa temporum diuturnitate aboleretur, neque clarissima jam Christianæ fidei, per universum orbem radiantis luce perstringi; neque ad extremum vi bellicâ, quanquam sæpius varieque admotâ, extirpari facile posset. Constat, armis Theutonicorum Ordinis B. Virginis militum denique extirpatam esse, qui, cum à Conrado Masoviorum Duce sub Anno Domini 1226 invitati, & tum à Rom. Pontifici Honorio III. tum à Friderico II. Imperatore, adversum infideles missi, sub Annum 1233. Prussiam ingressi, paganos integro propè seculo fortissimè, interdum Marte, oppugnassent, tandem & terram & terrâ ipsâ asperiores contumacioresque infidelium animos expugnaverunt, ac Jesu Christo, ejusdemque Vicario, Romano Pont. subjecerunt; eisdemque victoriæ Trophæa, quot sive Arces, sive Urbes, sive Tempia, ad elegantiam pariter ac fortitudinis Christianæ normam expolita, felicissimè, quam felicissimè Prussia patet, statuerunt. Inter quæ principem